

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σ.Ε. ΤΥΠΟΥ, ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΕΩΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)
ΤΗΛ.210-7272232 - fax 210-7272238

ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

Αθήνα 15 Οκτωβρίου 2016

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

Συνέχιση και λήξη των εργασιών

του Ε' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου

Συνεχίσθηκαν σήμερα 15 Οκτωβρίου ε.έ. οι εργασίες του Ε' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, το οποίο διοργανώνει η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος διά της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητας στο Συνοδικό Μέγαρο της Εκκλησίας της Ελλάδος με τίτλο: *«Ο διεθνής περίγυρος και ο Φιλελληνισμός κατά την Ελληνική Επανάσταση»*. Το παρόν Συνέδριο εντάσσεται σ'ένα κύκλο δέκα Επιστημονικών Συνεδρίων με γενικό θέμα: *«1821-2021: 10 Επιστημονικά Συνέδρια για τα 200 χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης»*.

Συνεχίσθηκαν οι εργασίες του Συμποσίου σε Δεύτερη Συνεδρία με προεδρεύουσα τήν Ακαδημαϊκό κ. Χρύσα Μαλτέζου, καί ομίλησαν οι παρακάτω εισηγητές αναφερόμενοι στα εξής θέματα:

Ο πρώτος εισηγητής Αιδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Μεταλληνός ανέπτυξε το θέμα : **«Φιλελληνισμός και Φιλέλληνες»**. Ο ομιλητής ανέφερε ότι: *«...το μελέτημά μας αυτό δεν έχει πρόθεση να είναι a priori καταδικαστικό και απορριπτικό, αλλά κυρίως ερμηνευτικό και αναθεωρητικό κάποιων παγιωμένων και αμετακίνητων θέσεων, που επιβλήθηκαν στό Έθνος, αναπαραγόμενες μέσω της σχολικής παιδείας. Επιδιώκουμε να διεισδύσουμε στο φαινόμενο του φιλελληνισμού – παράγοντα μεγάλης σημασίας στο αγωνιζόμενο για την παλιγγενεσία του Ελληνικό Έθνος κατά τη Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση (1821)...»*.

Ο δεύτερος εισηγητής κ. Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, παρουσίασε το θέμα: «Ιδεολογικές και κοινωνικο – πολιτικές τάσεις του Ευρωπαϊκού Φιλελληνισμού». Ο ομιλητής τόνισε ότι: «...Ο ευρωπαϊκός Φιλελληνισμός κινήθηκε στα πλαίσια μιας πολιτικο-οικονομικής διαχείρισης της ελληνικής κρίσης χωρίς να αφίσταται όμως από δεσμευτικούς συλλογικούς αξιακούς προσανατολισμούς. Έτσι η «αλληλεγγύη» του εδράζεται στον κλασικιστικό ουμανισμό της αρχαίας Ελλάδας, στον θρησκευτικό – πολιτιστικό χαρακτήρα της Ευρώπης και στις αστικο – δημοκρατικές ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης.

Δεν θα πρέπει όμως να υποτιμηθεί και η αίσθηση της Οθωμανικής απειλής, για την οποία η Χριστιανική Ευρώπη ήδη από την εποχή της πολιορκίας της Βιέννης (1683) βρισκόταν σε επαγρύπνηση. Επί του θέματος αυτού έχει διατυπωθεί μάλιστα η άποψη, ότι το ευρωπαϊκό καθήκον της χριστιανικής συμπαράστασης εγγράφει τον ελληνικό απελευθερωτικό αγώνα στο πλαίσιο μιας πολιτισμικής σύγκρουσης και αντιπαράθεσης ανάμεσα στην πολιτισμένη χριστιανική Ευρώπη και την βάρβαρη Ισλαμική Ανατολή...».

Ο τρίτος εισηγητής κ. Κωνσταντίνος Σβολόπουλος, Ακαδημαϊκός, ανέπτυξε το θέμα «Φιλελληνισμός, οι απαρχές» και ανέφερε ότι: «...Τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στη Χίο προκάλεσαν σε επίπεδο διεθνές κύμα αγανάκτησης. Η παγκόσμια κοινότητα, για πρώτη ενδεχομένως φορά, αντιμετώπισε ένα φαινόμενο πολιτιστικά ξένο προς αυτήν: στίφη ατάκτων σκορπούν τον θάνατο, προβαίνουν σε σφαγές αθώων, θυμάτων ενός άλογου πολιτικού φανατισμού. Ένας τρομακτικός ανθρώπινος αφανισμός, σ'ένα τόσο μικρό τόπο, δεν έχει προηγούμενο στις δέλτους τις ιστορίας...Ο Φιλελληνισμός αποτέλεσε ρωμαλέο διεθνές φαινόμενο.... Συνέστησε στην εποχή του πρώιμου ήδη ρομαντισμού κορυφαίο πνευματικό κίνημα με πολιτικές προεκτάσεις..... Ο φιλελληνισμός θα εξελισσόταν μεταξύ 1824 και 1827 σε μείζον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο ιδεολογικό ρεύμα...».

Η τέταρτη εισηγήτρια Ελλογιμωτάτη κ. Χριστίνα Κολοβού, παρουσίασε το θέμα: «Για την αρχομένην της Ελλάδος αναγέννησιν. Μια ιδιαίτερη περίπτωση φιλελλήνων». Η εισηγήτρια μεταξύ άλλων ετόνισε: «...Αν και η έννοια «φιλέλληνας» ορίζεται ως ο αλλοδαπός που είχε ιδιαίτερη συμπάθεια προς τους Έλληνες και την Ελλάδα καθώς και κάθε ξένος που υποστήριζε τα ιδεώδη της ελληνικής Επανάστασης του 1821, στήριζε εμπράκτως με κάθε τρόπο τους εξεγερμένους Έλληνες και ενδεχομένως αγωνίστηκε ο ίδιος στο πλευρό των επαναστατών, συναντούμε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα μία ιδιαίτερη περίπτωση Ελλήνων ομογενών που αποκαλούνται “φιλέλληνες”, γιατί υποστηρίζουν οικονομικά την πνευματική αναγέννηση των Ελλήνων σπουδαστών και δασκάλων, μέσω της χρηματοδότησης εκδοτικών προσπαθειών “διά του Γένους τόν φωτισμόν”. Η δράση τους αυτή μελετάται στο γενικό πλαίσιο των ευρωπαϊκών ιδεολογικών ρευμάτων της εποχής και ειδικότερα σέ εκείνο του νεοελληνικού διαφωτισμού...».

Ο πέμπτος εισηγητής κ. Αθανάσιος Τζιερτζής, ανέπτυξε το θέμα «Φιλέλληνες μέσα από τήν οπτική εκπροσώπων της Εκκλησίας: μαρτυρίες και αναγνώριση της προσφοράς τους από τον Επίσκοπο Παλαιών Πατρών Γερμανό (1771-1826) και τον Αρχιμανδρίτη Αμβρόσιο Φραντζή (1778-1851)» και προσέγγισε τη στάση δύο εκκλησιαστικών ανδρών απέναντι στους Φιλέλληνες μέσα από τα γραπτά τους: α) του Παλαιών Πατρών Γερμανού, ταυτισμένου στη συνείδηση του Ελληνισμού με την κήρυξη της έναρξης το Αγώνα, και β) του Αρχιμανδρίτη Αμβροσίου Φραντζή, «Πρωτοσυγκέλλου της πρώην Χριστιανουπόλεως επαρχίας (Αρκαδίας)», οι οποίοι είχαν πρωταγωνιστικό ρόλο στα δρώμενα της Ελληνικής Επαναστάσεως.

Η έκτη εισήγηση πραγματοποιήθηκε από τον κ. Νικόλαο Κανελλόπουλο και τον κ. Νικόλαο Τόμπρο. Οι εισηγητές μίλησαν με θέμα: «Η δράση των Φιλελλήνων στη μάχη του Πέτα μέσα από τό ημερολόγιο του Daniel-Johann Elster». Αποτυπώνοντας ιστορικές πτυχές του θέματος οι εισηγητές ανέλυσαν τη στρατιωτική επιχείρηση των Φιλελλήνων στη μάχη του Πέτα, μέσα από τα στοιχεία που παραθέτει στο ημερολόγιό του ένας από τους ελάχιστους επιζώντες Φιλέλληνες, ο ιατρός του τάγματος Daniel-Johann Elster. Παράλληλα συνέκριναν τις πληροφορίες του Elster με ό,τι αναφέρουν για τη συγκεκριμένη μάχη οι ελληνικές πηγές (π.χ. απομνημονεύματα), προκειμένου να ελεγχθεί η αξιοπιστία τους. Με βάση, τέλος, τις πηγές αποτιμήθηκαν εκ νέου τόσο οι συνθήκες της εκστρατείας στην Ήπειρο, όσο και οι συνθήκες που οδήγησαν τους Φιλέλληνες στην ήττα.

Η έβδομη εισηγήτρια Ελλογιμωτάτη κ. Αθηνά Κονταλή, παρουσίασε το θέμα: «Δυό γυναικεία παραδείγματα φιλελληνικής και πατριωτικής δράσης: ΣΟΦΙ ΝΤΕ ΜΑΡΜΠΟΥΑ ΛΕΜΠΡΕΝ (1785-1854) και ΡΩΞΑΝΔΡΑ ΣΤΟΥΡΤΖΑ (1788-1884)». Η εισηγήτρια τόνισε με επιστημονική ενάργεια και γλαφυρότητα τα εξής: «*Η Σοφία ντε Μαρμπούα (Sophie de Marbois), η γνωστή Δούκισσα της Πλακεντίας, γεννήθηκε στη Φιλαδέλφεια της Β. Αμερικής, στις 21 Μαρτίου του 1785. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης, τόσο η ίδια όσο και η κόρη της διέθεσαν πολλά χρήματα στον αγώνα και διακρίθηκαν για τον φιλελληνισμό τους. Πιο συγκεκριμένα, η Σοφία έγινε ενεργό μέλος του Φιλελληνικού Κομιτάτου πουλώντας τα κοσμήματά της και συγκεντρώνοντας το ποσό των δεκατεσσάρων χιλιάδων φράγκων, τα οποία διέθεσε για τις ανάγκες του ελληνικού αγώνα και την ενημέρωση των πολιτών της Ευρώπης για το δίκαιο της Επανάστασης.*

Η Ρωξάνδρα Στούρτζα γεννήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 1786 στην Κωνσταντινούπολη. Στις αρχές του 1806 ο πατέρας της την εισήγαγε στην αυλή του τσάρου Αλεξάνδρου Α'. Εκεί κέρδισε τις εντυπώσεις και την εκτίμηση, λόγω της ευγένειας και της ευφυΐας της, με αποτέλεσμα να διοριστεί Κυρία επί των τιμών, αρχικώς της αυτοκράτειρας μητέρας Μαρίας Θεοδώρεβνας και ακολούθως της Γερμανίδας αυτοκράτειρας Ελισάβετ, συζύγου του τσάρου. Η Ρωξάνδρα Στούρτζα υπήρξε από τα πιο δραστήρια μέλη της Φιλομούσου Εταιρείας της Βιέννης. Ενίσχυε και

χρηματοδοτούσε τις σπουδές των Ελληνοπαίδων που σπούδαζαν εκεί, αλλά και τη διαβίωσή τους. Το μέγαρό της στη Βαϊμάρη διετέλεσε τόπος συνάθροισης των Ελλήνων πατριωτών, ευρωπαϊών διπλωματών και φιλελλήνων. Μεταξύ άλλων, η ίδια χρηματοδότησε και την έκδοση της μετάφρασης στην ελληνική γλώσσα του έργου του Β. Γκαίτε, "Ιφιγένεια εν Ταύροις", το 1818.

Η μαρτυρούμενη δράση των δύο γυναικών Σοφίας ντε Μαρμπονά και Ρωξάνδρας Στούρτζα από τις σύγχρονες πηγές του Αγώνα φωτίζει με ιδιαίτερο τρόπο το φαινόμενο του φιλελληνισμού, καθώς και το ευρύτερο (διπλωματικό, κοινωνικο-πολιτικό και πολιτισμικό) περιβάλλον εντός του οποίου διαδραματίστηκε η Ελληνική Επανάσταση. Η ιδιαιτερότητα αυτή εξηγείται όχι μόνο από την παιδεία και τα υψηλά ιδανικά τους, αλλά και από την γυναικεία ψυχοσύνθεση και ευαισθησία τους...».

Μετά τη συζήτηση και το διάλειμμα επαναλήφθηκαν οι εργασίες με την Τρίτη Συνεδρία υπό την προεδρία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνατίου, Προέδρου της Ειδ.Σ.Ε Πολιτιστικής Ταυτότητας.

Ο πρώτος εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Δημήτριος Μεταλληνός, ανέπτυξε το θέμα: «Φιλοκαποδιστριακά – φιλελληνικά ολλανδικά ποιήματα». Ο ομιλητής ανέφερε πως «...στό ποιητικό έργο του Μαρκήσιου Γεωργίου της Τουάρ: "η δολοφονία του Ιωάννου Καποδίστρια" και στη μελοποίηση του ποιήματος "Επιτάφιος Ωδή" από τό Jan Van Boon φανερώνεται ως γνωστή πτυχή του φιλελληνικού κινήματος ο Ρομαντισμός, ο βαθύς θαυμασμός στο πρόσωπο του Ιωάννη Καποδίστρια, η θρησκευτικότητα από αγιογραφικά χωρία, η αναφορά σε γνωστούς και αγνώστους δολοφόνους του Καποδίστρια και ο θρήνος για τη δολοφονία όπως και ο ύμνος για τον Κυβερνήτη...».

Η δεύτερη Εισήγηση είχε ως θέμα: «Ευρωπαϊκός Φιλελληνισμός και ελληνικός λαϊκός πολιτισμός. Όψεις μιας παραγωγικής σχέσης». Ο εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Εμμανουήλ Βαρβούνης, υπογράμμισε ότι: «...Το μεγαλύτερο μέρος των ξένων περιηγητών που επισκέφθηκαν τον Ελληνικό χώρο κατά την εποχή της Οθωμανικής κυριαρχίας και αργότερα, στα χρόνια της Επανάστασης του 1821, κινήθηκαν και από φιλελληνικά ελατήρια για την πραγματοποίηση των επικίνδυνων για την εποχή ταξιδιών τους και για την συγγραφή και δημοσίευση των σχετικών έργων τους, που αποτελούν σήμερα πηγές για την επιστήμη της λαογραφίας...».

Η τρίτη Εισήγηση με θέμα: «Τούρκος τήν θρησκείαν, τό γένος Αλβανός, αλλά πολίτης Έλλην... Σύντομη αναφορά στους ετερόθρησκους φιλέλληνες» και εισηγήτρια την Ελλογιμωτάτη κ. Δέσποινα Μιχάλαγα, η οποία μεταξύ άλλων ετόνισε: «...Κατά την Ελληνική Επανάσταση προκλήθηκε κύμα συμπαράστασης και συμπαράταξης των περισσότερων λαών του κόσμου στον αγωνιζόμενο για την εθνική του ελευθερία ελληνικό λαό. Τούτοι είχαν μεταξύ τους διαφορές εθνικές, κοινωνικής θέσης, μορφωτικού επιπέδου κ.ά., κοινό στοιχείο τους δε, θεωρείται η χριστιανική θρησκεία. Ανάμεσά τους όμως, περιλαμβάνονται ορισμένοι, οι οποίοι

αποκλίνουν από το στερεότυπο σχήμα των ομοθρήσκων. Είναι οι μωαμεθανοί και οι εβραίοι, όσοι εμπνεύστηκαν από τη φιλοσοφία του και ενστερνίσθηκαν το δίκαιο αγώνα των Ελλήνων. Χωρίς να αποκηρύξουν την πατρώα πίστη τους και παραβλέποντας άλλες προκαταλήψεις, αγωνίσθηκαν για την αποτίναξη του μακροχρόνιου απολυταρχικού οθωμανικού ζυγού και τη δημιουργία ενός νέου, φιλελεύθερου κράτους...».

Η τέταρτη εισήγηση είχε ως θέμα: «Φιλελληνισμός και Κύπρος κατά την Ελληνική Επανάσταση». Ο Εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Κωστής Κοκκινόφτας, ανέφερε μεταξύ άλλων τα κάτωθι: «...Η συμβολή της Κύπρου στην Ελληνική επανάσταση του 1821 υπήρξε πολύπλευρη και πολυδιάστατη και μαρτυρείται ήδη από τις προεργασίες της, στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, με την ενεργό συμπαράσταση του λόγιου Ιωάννη Καρατζά από τη Λευκωσία στο διαφωτιστικό και επαναστατικό έργο του Ρήγα Φεραίου. Ειδικότερα σε σχέση με το φιλελληνικό κίνημα η συμβολή αυτή αφορά στη συμμετοχή των Κυπρίων της διασποράς στη διόγκωσή του και στην άμεση παροχή βοήθειας στην επαναστατημένη Ελλάδα, όπως για παράδειγμα με τη δράση των αδελφών Κυπριανού, Νικολάου και Θεοφύλακτου Θησέα από τον Στρόβολο, οι οποίοι κατέστησαν το εμπορικό γραφείο τους στη Μασσαλία κέντρο συλλογής εφοδίων και στρατεύσης εθελοντών...».

Η πέμπτη εισήγηση αναφέρθηκε στο θέμα: «Ο Φιλελληνισμός στην Επανάσταση του 1821 και η αποτύπωσή του στην Πατραϊκή αρθρογραφία (19^{ου} – 20^{ου} αι.)». Ο Εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Νικόλαος Τόμπρος, τόνισε ότι: «...Ο Τύπος αποτελεί αναμφίβολα μία από τις πηγές που χρησιμοποιεί ο ιστορικός στην προσπάθεια να ανασυνθέσει το παρελθόν, αφού σε σύγχρονες με τα γεγονότα εφημερίδες, αλλά και σε μεταγενέστερες, σημειώνονται συχνά άγνωστες πτυχές ιστορικών θεμάτων. Με δεδομένη τη δυνατότητα άντλησης από τον τοπικό Τύπο στοιχείων για τον φιλελληνισμό, ο οποίος και δεν αποτελεί πάντοτε την πρώτιστη πηγή έρευνας, εξετάζονται τα όσα καταγράφηκαν στις πατραϊκές εφημερίδες του 19^{ου} αιώνα, αλλά και του 20^{ου} για το φιλελληνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης του 1821...».

Ο έκτος εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Χάρης Μελετιάδης, ανέπτυξε το θέμα: «Σκέψεις με αφορμή τό φιλελληνικό φαινόμενο». Ο ομιλητής αναπτύσσοντας το θέμα του παρατήρησε ότι: «...Ο φιλελληνισμός έχει τη νεωτερική αφετηρία του, που τοποθετείται στην Αναγέννηση· ήδη από εκείνη την εποχή έχει ακόμη και μια στρατιωτικοπολιτική διάσταση, που συνδέεται με τις απόπειρες περιορισμού της οθωμανικής εξάπλωσης και της ανακατάκτησης των εδαφών που είχαν περιέλθει στις ευρωπαϊκές δυνάμεις με την *partitio imperii* μετά την Δ΄ Σταυροφορία· μπορεί ακόμη να έχει και θρησκευτική απόληξη, η οποία συνδέεται είτε με μια συγχρονική θεολογική αντιμετώπιση της ορθόδοξης εκκλησίας, χωρίς δηλ. την παράδοσή της ή και αντιστρόφως με μια απόπειρα *de facto* άρσης του σχίσματος μέσω της ενίσχυσης της καθολικής ιεραποστολής στα εδάφη της οθωμανικής αυτοκρατορίας...».

Τέλος ο έβδομος εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Γεώργιος Πουκαμισάς, ανέπτυξε το θέμα: «Φιλέλληνες του 1821 και Έλληνες σήμερα». Ο ομιλητής ανέφερε ότι: «Το φιλελληνικό κύμα του 1821, αρδεύτηκε από τις επιτυχίες και τις θυσίες των πρώτων χρόνων του Αγώνα, την λατρεία στα ιδανικά της κλασικής Ελλάδας, και από τα φιλελεύθερα – δημοκρατικά ιδεώδη που είχε εμπνεύσει τους λαούς η Γαλλική Επανάσταση, παρά την επικράτηση της πολιτικής της Ιεράς Συμμαχίας. Ο Φιλελληνισμός του 1821, βαίνει πολύ πέραν του αρχαιοπλήκτου ουμανισμού και του θαυμασμού για μια φανταστική Hellas χωρίς Έλληνες. Είχε αντικείμενο “τη σύγχρονη και όχι την αρχαία, την ζώσα και όχι την υπάρξασα, την σημερινή Ελλάδα που μάχεται παρά τις ανευ προηγούμενου δυσκολίες” (Daniel Webster, Κογκρέσσο, 19.01.1824). Οι Έλληνες σήμερα, δικαιούμεθα την εκδήλωση φιλελληνικών αισθημάτων, μόνον εφόσον εμείς προμαχούμε υπέρ της κληρονομιάς και των οικουμενικών αξιών του ελληνισμού, αλλά και των έμπρακτων συμφερόντων μας. Κύματα φιλελληνισμού εξεπήγασαν και ίσως να αναβλύζουν και στο μέλλον, μόνο όταν στην πατρίδα μας συμβαίνει κάτι εξαιρετικά σημαντικό, μάλιστα υπό συνθήκες όλως αντίξοες...».

Ακολούθησε εποικοδομητική συζήτηση. Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος και Αλμυρου κ. Ιγνάτιος Πρόεδρος της Ειδ.Σ.Ε. Πολιτιστικής Ταυτότητας, συνοψίζοντας τις βασικές θέσεις των ομιλητών, αναφέρθηκε στον ενεργό ρόλο που αναλαμβάνει το παρελθόν με την ιστορική αλήθειά του και με την προοπτική που προσφέρει στο μέλλον. Ευχαρίστησε τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο για την παρουσία Του στο Συνέδριο καθώς και τους Ιεράρχες, τους εκπροσώπους των Εκκλησιαστικών, Πολιτικών, Διπλωματικών και Πανεπιστημιακών αρχών που παραβρέθηκαν στις εργασίες του.

Ευχαρίστησε τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Πειραιώς κ. Σεραφείμ και τον κ. Αλέξανδρο Κατσιάρα, Διευθυντή του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδος για την προβολή του Συνεδρίου καθώς και όλους τους εισηγητές για τις πρωτότυπες ανακοινώσεις τους.

Επίσης, ευχαρίστησε τους συντελεστές του συνεδρίου και αναφέρθηκε στην έκδοση των Πρακτικών του Δ' Επιστημονικού Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός». Ο τόμος διατίθεται κεντρικά από τις εκδόσεις ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ καθώς και σε κάθε βιβλιοπωλείο.

Τέλος ανακοίνωσε το θέμα του ΣΤ' Επιστημονικού Διεθνούς Συνεδρίου, το οποίο είναι «**Πολεμικές συγκρούσεις και τόποι καθαγιασμού του Απελευθερωτικού Αγώνος κατά την Επανάσταση του 1821**», όπως επίσης και την ημερομηνία διεξαγωγής του, την 6^η και 7^η Οκτωβρίου του 2017.

Οι εισηγήσεις του Συνεδρίου, βρίσκονται στο διαδικτυακό τόπο intv.gr.

της Ιεράς Συνόδου